

Antecknat av

Janet Edwards och Minna Bodin

Mötesdatum

2019-11-14-15

Mötestid

Lunch till lunch

Mötesplats

Rådhuset, Kristianstads kommun

Närvarande

Lina Ringberg, Malmö stad, Per-Arne Nilsson, Malmö stad; Geraldine Thiere, Ängelholms kommun; Maria Stengard, Ängelholms kommun; Erik Holgersson, Jönköpings kommun; Ulf Moback, Göteborgs stad; Anders Rimne, Boverket; Andrew Mackray, UNSDR-Bryssel (via video länk) Gun Lindberg, Västerviks kommun (via videolänk); Peter Johansson, kommunalrådet, Kristianstads kommun, Fredrik Billsten, Kristianstads kommun, Andreas Poppius, Kristianstads kommun; Maria Asklund, Kristianstads kommun; Magnus Lund, Kristianstad, Minna Bodin MSB, Janet Edwards, MSB

Mötesanteckningar Making Cities Resilient-träffen den 14-15 november 2019

Dag 1

Inledning

Fredrik Billsten, säkerhets- och krissamordnare, Kristianstads kommun, hälsade välkomna och presenterade Peter Johansson (M), kommunalråd. Peter berättade att det finns särskilda utmaningar på grund av stadens geografiska läge och träskmark. Han påpekade vikten av kommunens arbete att skydda staden mot vatten. Vid riktigt stora skyfall eller snösmältning, kommer mycket vatten. Vatten är både plus och minus eftersom det är både en viktig resurs för vattenmiljön och en risk. Kristianstads kommun arbetar med miljöfrågor och klimatanpassningsfrågor. De använder miljötjänster (något som rekommenderas i Sendairamverket) och tänker innovativt. (Dag 2 besökte deltagarna Vattenriket och muséet som ligger intill centrum.)

Kommunen satsar på att bygga vallar och pumpar, vilket kostar mycket pengar. MSB delfinansierar dessa byggnationer. Kommunrådet lyfte att de ser fördelar med en regional översiktsplan som tar hänsyn till hela vattendrag. Exempelvis för Helge å, där Kristianstad ligger sist längs åns sträckning och därför kan drabbas av de beslut som tas (eller inte tas) av kommuner som ligger uppströms.

Kristianstads kommun arbete med hållbar utveckling och riskhantering

Magnus Lund, klimatstrateg, berättade om utmaningar med att marken är nära havsnivå och att översvämningsrisken är stor. Vatten kommer från både ån och havet. Skyddet av staden för högt vattenstånd och höga flöden i Helge å har högsta prioritet. Utbyggnaden av stadens vallar och pumpstationer är ett pågående arbete som kräver ständigt underhåll och dimensionering utifrån den senaste klimatforskningen. De använder ett lokalt prognosystem ”flood watch” för att bevaka vattenflödet och ökade vattennivåer. Kristianstad är särskilt utsatt, då staden har den lägsta punkten i Sverige. Han nämnde IPCC-rapporten om klimatförändringen.

Det finns risk för stranderosion och översvämningar längs kusten. Därför tar den nya Kust- och havsplanen hänsyn till kustnära områden och landnära vatten. Den beskriver vilka förutsättningar och utmaningar som finns för kommunens kustremsa. Riskartor finns för översvämningar, stranderosion och skyfall. Havsnivåstigning, skyfall, värmebölja, torka, och vattenbrist är också risker i Kristianstad. För att kunna hantera risker på rätt sätt krävs det nytänkande, synergier och kunskap på politiskt nivå. Det är bäst när kommunen kan lösa många utmaningar på ett ställe istället för en sak i taget.

Hållbarhet och social oro

Maria Asklund arbetar med sociala risker i Kristianstads kommun. Begreppet social oro har funnits länge, från 1940-talet och framåt. Kommunen strävar efter en social balans där invånarnas normer och värderingar upprätthåller ett tryggt samhälle.

Malmö Högskola har identifierat sex områden där det finns sociala risker:

1) Konflikter i värdesystem 2) Brister i hälsa 3) Brister i samhällsfunktioner 4) Brister i personlig säkerhet och trygghet 5) Brister i försörjning 6) Brister i omgivande säkerhet och trygghet 7) Extremism.

Social oro är mycket komplex och innefattar t.ex. levnadsförhållanden, strukturella förhållanden och livsvillkor samt personbundna riskfaktorer. Därför är sociala risker en utmaning att förebygga. Kommunen jobbar strategiskt, taktiskt och långsiktigt med poliser. De har flera trygghetsskapande och förebyggande åtgärder för att minska sociala risker.

Nytt från statliga myndigheter

Boverket

Anders Rimne, Boverket, visade myndighetens webbsida som också har information om ett regeringsuppdrag kopplat till brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder.

Boverket redovisade några regeringsuppdrag inklusive 1) brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder i planering 2) att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet i den byggda miljön (med MSB, SIG, SMHI, och länsstyrelserna) 2) tillsynsvägledning naturolyckor, 3) vägledning ekosystemtjänster, och 4) uppföljning av tillämpningen av PBL med hänsyn till geotekniska risker.

Boverket, i samarbete med andra myndigheter, ska stödja kommunerna i deras arbete med klimatanpassning av den byggda miljön. De ska identifiera behov av underlag och vägledning för klimatanpassning av ny och befintlig bebyggelse. Boverket ska ta hänsyn till att kommunerna i klimatanpassning av den byggda miljön har att förhålla sig till lagstiftning inom ett flertal områden såsom PBL, miljöbalken, LSO, LEH, och kommunallagen.

Ni hittar tillvägsledning naturolyckor och annat läsvärt i PBL-kunskapsbanken. Det finns ett verktyg för effektberäkning av ekosystemtjänster. Det finns information om hur man ska arbeta med geotekniska risker i plan- och byggprocessen.

MSB om implementering av FN:s Sendai Framework for Disaster Risk Reduction

Minna Bodin (Focal Point för Sendairamverket) och Janet Edwards, MSB, presenterade information om kopplingen mellan DRR och Agenda 2030, rapportering av globala indikatorer enligt Agenda 2030, studien om och behov av en nationell katastrofriskreduceringsstrategi för Sverige och det pågående EU-projektet BSR CASCADE – Community Safety Action for Supporting Climate Adaptation and Development.

MCR-nätverket ser att MSB bör dra in andra myndigheter när vi diskuterar vilka risker och konsekvenser av stora olyckor som ska rapporteras i uppföljningen av hur Sverige lever upp till Sendairamverkets globala mål. Exempelvis borde vi rapporterat dödsfall p.g.a. torkan 2018.

MSB ville veta hur MCR-kommunerna kan engageras i arbetet att ta fram en nationell strategi och handlingsplan för implementeringen av Sendairamverket. Ett förslag var att slå ihop en workshop för en nationell strategi för katastrofriskreduceringsarbete med EU-projektet CASCADE:s nationella dialogmöte.

Gruppen frågade om hur rapporteringen kan förenklas, eftersom kommuner rapporterar till olika organisationer. Kommunerna tyckte att det är viktigt att arbeta mot att samma data kan användas till olika insamlingar och rapporteringar. Malmö ska testa att rapportera Agenda 2030-indikatorer med syftet att dra ihop trådarna med DRR. Flera kommuner brukar delta i ICLEI-konferensen om resiliens som äger rum i Bonn varje år. Denna konferens är en kunskapskälla och det finns möjlighet att bygga upp kontaktnätet.

Laget runt. Nuläget i MCR-kommunerna kopplat till katastrofriskreducering, förebyggande arbete och hållbar utveckling**Göteborg**

Ulf Moback redovisade Göteborgs DRR-arbete. Han visade en film om hur Göteborg skulle se ut 2100 med 1 meter högre vattennivå. Förslag att titta på finansiering av en yttre barriärer utreds på statlig nivå. Ett tematiskt tillägg till översiktsplan om översvämningrisk antogs av kommunfullmäktige 2019. Strukturplanen i staden är klar. Pågående arbete omfattar bl.a. utredning av blå-gröna stråk (vattendrag med älvkantsskydd). Två projekt nämndes: Rain Gothenburg och EU-projekt Culture Adapt, samt beredskapsplanering för översvämning. Mycket av DRR-arbetet görs med stöd av konsulter.

MSB:s handledning för skyfall finns i denna länk:

<https://www.msb.se/sv/publikationer/vagledning-for-skyfallskartering--tips-for-genomforande-och-exempel-pa-anvandning/>

Malmö

Lina Ringberg, Malmö kommun, arbetar med risk-och sårbarhetsanalyser för egen verksamhet och för det geografiska området. Styrdokumentet hänvisar till Sendairamverket, Agenda 2030 och klimatanpassning. I remissversionen finns flera formuleringar om arbetet för att få in klimatanpassning i beredskapsarbetet.

<https://www.msb.se/sv/publikationer/vagledning-for-kommunens-arbete-med-styrdokument-2019-2022/>

Anpassa verksamhet till ett förändrat klimat. Malmö vill svara på frågan: Vad betyder beredskapshänsyn?

Malmö metro har nästan blivit översvämmad, vilket var något man inte förutsett. Det var en onormal situation t.ex. var vattennivån normal på ena sidan Öresundsbron men inte på andra, vilket ledde till att vattnet hade tryckts in i metron.

När vi pratar om totalförsvaret och resiliens, finns det en risk att vi blir för traditionella. Resiliens, som det används i "Motståndskraft", innebär en risk att det blir hållbart utifrån totalförsvaret. Resiliens ska kopplas till hållbarhet. Det är viktigt att tänka på alternativa lösningar, t. ex. solenergi och innovationer.

Främja innovation för långsiktig och hållbar utveckling. Per-Arne Nilsson sa att miljöförvaltningen fick uppdrag att titta på Agenda 2030, mål 14 inkl. kustskydd. Det handlar om hur vi värnar god kvalitet och hur man arbetar med ekosystemtjänster vid havet osv. Vi tänker nytt om hur vi ska bygga så att staden blir mer resiliens.

Jönköping

Erik Holgersson, Jönköpings kommun rapporterade enligt UNDRR:s Essential 6 strengthening institutional capacity for Resilience. Kommunen har ett program för anpassningar till klimatförändringar:

<https://www.jonkoping.se/download/18.74fef9ab15548f0b8003906a/1536241503746/Program%20f%C3%B6r%20anpassningar%20till%20klimatf%C3%B6r%C3%A4ndringar.pdf>

Jönköpings kommun har bildat en kommunövergripande grupp för klimatanpassning och naturolyckor. Kommunen arbetar med bl.a. **Essential 7 Understand and Strengthen Society Capacity for Resilience och fokuserar på community groups**. Kommunen satsar på riktad information till medborgare med enskild vattenförsörjning (brunnar). **Essential 8 Increase Infrastructure Resilience**. Jönköping har en grönområdeplan som innefattar bl.a. utjämningsmagasin vid översvämningar, våtmarker och mossar, vegetation, skugga och temperatur (värmeområdenskartering). Kommunen gav avslag på en utbyggnadsplan kring A6. I detta fall har risk och sårbarhet prioriterats över infrastruktur. Kommunen har byggt en multifunktionell översvämningsskydd. Genom att satsa på trygghet på publik plats, kunde de med hjälp av en mur inte bara skapa ett skydd mot påkörning, utan också översvämning.

Ängelholm

Geraldine Thiere, Ängelholms kommun, berättade om deras pågående DRR-arbete. Ängelholm arbetar utifrån vissa processer inkl. 1) Samverka: samverkan och dialog (bl.a. Making Cities Resilient-nätverket, Kattegatts kustvattenråd, skyfallsnätverk erosionscentrum, regional och lokal kustsamverkanjuridik. Ängelholm arbetar också med remissyttranden, utbildning, informationsbrev och karttjänster. 2) Agera: klimatberedskap, beredskapshöjande åtgärder, risk- och sårbarhetsanalyser, studieresor, klitterövergångar, stöd i planprocessen, drift- och underhållsrutiner, investering och samhällsutveckling (sanduttag/strandfodring, sex för projektering i våtmarker) och 3) Utveckling: rapport om metoder för erosionsmätning, samhällsekonomi och lärande organisation. De ska utreda åtgärder och följa upp.

Datum
2010-12-02

Ärendenr
Ange ärendenr

Kristianstad

Andreas Poppius, Kristianstads kommun, berättade att kommunens skyfallsplan är på gång. Kommunen har uppnått sitt mål att ha många förvaltningar med i RSA-arbetet. Även verksamheter som inte klassas som samhällsviktiga behandlas i RSA. Egna kritiska beroende har identifierats. Det är svårt att få en verksamhet att förstå att de kan vara ett kritiskt beroende. Exempelvis kan nämnas att de som arbetar med el-försörjning förstår detta, men inte de som arbetar med verksamheten (vatten- och avlopp).

Alla vallar klassas som 2:4-anläggningar (enligt LSO) och därmed ska fysisk säkerhet granskas. Utmaningen är att hitta balans mellan säkerhet och exploatering. Vårt mål är att knyta ihop alla dessa frågor under ett paraply så att det blir draghjälp för enstaka verksamheter/aktiviteter. Länsstyrelsen bör få stöd av MSB för identifiering och skydd av samhällsviktig verksamhet på lokal, regional och nationell nivå. Kommunerna vill veta vad som är samhällsviktig verksamhet år 2100.

Ett medskicka till MSB är att ge länsstyrelserna stöd i att kommunicera hur kommuner kan identifiera samhällsviktig verksamhet. Det handlar både om geografiskt områdesansvar och att vad som är samhällsviktig verksamhet i en kommun, kanske också är det för grannkommunen - eller för länet. Kanske är det viktigt nationellt, men man vet inte att det finns i kommunen?

Övrigt

Förslag från gruppen: En idé som lyftes var att MCR-kontaktpersoner bör prata om resiliens under kommunens krisberedskapsvecka. Vad är det som skapar riktig förmåga? Att dela kostnader för åtgärder kan vara en lösning dvs. att gå ihop med grannkommuner. Vi behöver också skapa mer tillit till det offentliga, speciellt i vissa bostadsområden. Tips: lyssna på Sveriges Radion P3 Dystopia som tar upp möjliga framtidsscenarier.

För verksamheter som inte är samhällsviktiga finns det möjlighet att omfördela resurser vid kris/krig.

Dag 2

Andrew Mackay Bower, UNDRR, United Nations Office for Disaster Risk Reduction, Brysselkontoret via Skype.

Andrew Bower, UNDRR, informerade om resiliens på lokal nivå och FN:s Sendairamverk. UNDRR:s kontor i Bryssel stödjer europeiska länder som implementerar Sendairamverket. Fokuset är på att förebygga och reducera risker samt all-riskperspektivet. Kostnaderna för världens katastrofer under 2017 översteg 300 billion USD. Rapporteringen enligt Sendairamverkets och Agenda 2030s mål ger en bild på hur långt länderna har kommit. Processen för att bygga resiliens på lokal nivå ska inkludera att känna till och tillämpa Making Cities Resilient 10 krav "10 essentials". Totalt 4,300 städer deltar i Making Cities Resilient-kampanjen.

UNDRR har utvecklat Scorecard, ett verktyg som användare kan arbeta med för att bedöma vad de är bra på och vilka områden som behöver ytterligare åtgärder. Användare får välja antingen preliminär nivå eller avancerad nivå.

Här hittar du **UNDRR:s verktyg: Disaster Resilience Scorecard for Cities.**

<https://www.unisdr.org/campaign/resilientcities/toolkit/article/disaster-resilience-scorecard-for-cities>

EU-projektet U-Score 2 utvecklade en metod för att använda Scorecards indikatorer och genomföra peer reviews kring utvalda kommuners arbete. Greater Manchester var projektledare och har genomfört Scorecard och peer reviews. Rapporterna finns på EU-kommissionens och UNDRR:s webbsidor.

<https://uscore2.eu/>

Det finns även möjlighet att skräddarsy egna indikatorer. Andrew är kontaktpunkt för Making Cities Resilient-kampanjen. Kommunpersonal får kontakta honom direkt avseende Scorecard på andrew.bower@un.org

Se UNDRR:s lista på 10 essentials for Making Cities Resilient:

<https://www.unisdr.org/we/inform/publications/14043>

Här hittar du Making Cities Resilient Report 2019:

<https://reliefweb.int/report/world/making-cities-resilient-report-2019-snapshot-how-local-governments-progress-reducing>

Rockefeller Foundation stöttar lokala strategier för resiliens genom deras program 100 Resilient Cities.

Västerviks kommun förebyggande arbete med klimatanpassning i fysisk planering och konkreta förebyggande åtgärder i tätorterna och i omgivande jordbrukslandskapet

Gun Lindberg, hållbarhetsstrateg i Västerviks kommun, berättade att det finns 36 000 invånare, ytan är 1874 km², 180 mil stränder, 5000 öar, och 500 sjöar. Kommunen behöver anpassa sig efter en mer nyckfull väderlek. Kalmarsundskommissionen och flera kommuner samverkar kring bl.a. gemensamma vattendröjande åtgärder. Kommunen har en klimatstrategi som beskriver läget och de klimatanpassningsåtgärder som ska vidtas. Det finns risk för naturolyckor såsom stigande havsnivå, översvämningar, skred, skyfall. Skyfallsmodellering och geotekniska utredningar, och projektering av en multidamm har genomförts. Scenarios för ett förändrat klimat visar att det finns risk även för torkan. En förstudie och åtgärdsplan om vattendröjande åtgärder i landskapet har tagits fram. Dessutom har Västerviks kommun en dagvattenstrategi.

Vissa klimatanpassningsfrågor hamnar mellan stolarna hos Naturvårdsverket och Hav- och vattenmyndigheten. SMHI och MSB bör titta på detta. (Kanske något för MSB:s arbetsgrupp för naturolyckor där klimatanpassning och katastrofriskreducering diskuteras regelbundet och i vilken Naturvårdsverket, SMHI, och HaV deltar.)

Gruppdiskussion

Hur hänger hållbar utveckling, katastrofriskreducering och resiliens ihop och hur kan vi finna synergieffekter för att stärka arbetet? Fokus på Sendairamverkets 10 essentials och Agenda 2030 mål 11 och 13, men gärna fler kopplingar.

Vissa kommuner är intresserade av att genomföra en Peer Review. Ni kan se resultatet av ett EU-projekt U-Score II som har utvecklat en metod för peer reviews på lokal nivå. Se projektets webbsida, länk ovan. Vissa kommunexperter skulle kunna arbeta ett tag inom en annan MCR-kommuns verksamheter för att få en bra inblick och ge råd.

Etablera en tvärssektoriell grupp av olika experter; katastrofer, hållbarhet, räddningstjänst, trafikverket, planerare. Kristianstad har gjort en analys av alla mål i Agenda 2030 och vilken förvaltning som jobbar med dem. Sedan skapade de en tabell som visar varje mål och vilka aktiviteter som genomförs inom kommuner enligt dessa mål.

Använda Agenda 2030-mål i konsekvensbeskrivningen för översiktsplanen.

Hållbarhet kan leda till resiliens i längden.

Identifiera vilket arbete inom DRR, hållbarutveckling och klimatanpassning som krockar.

Det är viktigt att riskanalyser bygger på en fördjupad kunskap om de risker som finns inte bara deras konsekvenser.

Begreppen kan betyda olika för olika aktörer. Det är svårt att ta emot resiliens när hållbarhet är det primära begrepp som används.

Marknadsför att Sendairamverket och Agenda 2030 ihop, då kan MSB locka flera kommuner. Presentera den färdiga gapanalysen inför nationell DRR-strategi under det nationella dialogmötet för EU-projektet CASCADE.

Nästa MCR-träff skulle kunna slås ihop med EU-projektet CASCADE:s nationella dialogmöte om Sendairamverket som också äger rum 2020.

Guidad tur

Andreas Poppius ledde gruppen längs Helge Å för att besöka biosfärsområdet. Utflykten gav inblick i UNDRR:s Making Cities Resilient **Essential 5: Safeguard natural buffer ecosystem to enhance ecosystem's protective functions**. Naturrummets chef berättade om utvecklingen av detta miljöområde som heter Vattenriket och hur den används idag. Vid länken finns en beskrivning av arter och biologi, en karta över området samt bilder.

<https://vattenriket.kristianstad.se/helge-a/>

Avslutning

Andreas Poppius, Kristianstads kommun, samlade gruppen för att höra några reflektioner om årets MCR-träff.

Nästa möte

Anne Hovemark, Jokkmokks kommun, meddelade MSB innan mötet att kommunen kan vara värd för MCR-mötet 2020. Gruppen tyckte att vi istället bör hålla ett MCR-nätverksträff back-to-back med något lämpligt möte som MSB arrangerar under 2020.

En annan idé är att erbjuda Skype-möten under året om en kommun stöter på en särskild utmaning som behöver diskuteras. Skypemöten med olika teman bör också arrangeras, exempelvis av en statlig myndighet. Ta med berörda experter från myndigheten.

MSB återkommer nästa år via epost med ett förslag till nästa möte. Hör av er om ni tänker på något särskilt som ska tas upp.

Bilaga

Powerpointpresentationer finns på MSB:s webbsida om Making Cities Resilient